

EL GÈNERE *DOLICHOPODA* I. BOLÍVAR, 1880 A CATALUNYA (ORTHOPTERA: RHAPHIDOPHORINAE)

O. Escolà

ABSTRACT

The genus Dolichopoda I. Bolívar, 1880 in Catalonia (Orthoptera: Rhaphidophorinae). Dolichopoda belong to one of the two superfamilies of Orthoptera which have cavernicolous specimens. They colonize Minor Asia, Greece, Macedonia, Caucasus, Italy, France and Catalonia. Two species, D. linderi and D. bolivari reach Catalonia. Updating of localizations known up-to-day.

Key words: *Dolichopoda linderi*, *D. bolivari*, Catalonia, Biogeography.

Recepció: 26 IV 1996; Acceptació: 30 VI 1996; ISSN: 1134-7783

Oleguer Escolà. Museu de Zoologia, Apartat de correus 593, 08080 Barcelona.

RESUM

Els *Dolichopoda* pertanyen a una de les dues úniques famílies d'ortòpters que posseeixen formes cavernícoles, i colonitzen cavitats subterrànies d'Àsia Menor, Grècia, Càucàs, Macedònia, Itàlia, França i a la península Ibèrica només Catalunya. En el seu extrem occidental de distribució dues espècies, *D. linderi* i *D. bolivari*, arriben a Catalunya. Posta al dia de totes les localitzacions conegudes fins avui.

DISCUSSIÓ

El gènere *Dolichopoda* pertany a l'ordre dels ortòpters, que en el sentit estricte (Latreille, 1793; Olivier, 1789) comprèn dos subordres: Ensifera Chopard, 1920 i Caelifera Ander, 1939. Només hi ha dues superfamílies d'ensífers que tinguin espècies cavernícoles: Gryllacridoidea Zeuner, 1935 y Gryllodea Burmeister, 1838. Els grillàcrids (Gryllacridoidea) cavernícoles pertanyen tots ells a la família Rhaphidophoridae.

En un inventari dels representants cavernícoles (LEROY, 1967) figuraven 111 Rhaphidophoridae, mentres que posseïa 22 espècies de Dolichopoda. Aleshores ja es coneixien les dues espècies més occidentals del gènere, les dues úniques presents a la península i les dues a Catalunya: *D. Linderi* Dufour, 1861 i *D. Bolivari* Chopard, 1915. Aquest panorama no ha variat actualment tot i que han estat citades recol·leccions de *Dolichopoda* un parell de vegades en butlletins espeleològics, sense garanties de determinació, a València o Andalusia; però nosaltres no n'hem vist mai cap a part de les localitats esperables de les dues espècies citades que són les úniques que coneixem a la península.

Jeannel, especialment en el seu llibre «Les fossiles vivants des cavernes» (1943) tendia a la construcció d'una paleogeografia sense estratigrafia, basada essencialment en els cavernícoles. Per a ell els *Dolichopoda* eren espècies lucífugues i higròfiles sense rastres dels òrgans de vol, que s'havien tornat cavernícoles i constituïen destacats fòssils vivents.

Segons la classificació de LEROY (1967) dels grillàcrids cavernícoles en formes allargades i massives atenent a que

$$F = \frac{\text{longitud del fèmur metatoràcic}}{\text{longitud del cos}}$$

i si $F > 1$: forma allargada o $F < 1$: forma massiva les *Dolichopoda* tenen formes allargades:

$$D. linderi \quad F = 1,30-1,37 \qquad D. bolivari \quad F = 1,33$$

així com passa en tot el gènere. *D. bormansi* és la menys allargada de les citades per Leroy, amb $F = 1,27-1,50$.

Han estat citades recol·leccions de *Dolichopoda* en localitzacions que no han estat repetides massa o bé que no s'han confirmat cap altra vegada. En volem oferir les dades d'exemplars trobats recentment a les col·leccions del Museu de Zoologia de Barcelona.

***Dolichopoda linderi* (Dufour, 1861)**

4 ♂, 1 ♀ Montseny ex coll. Martorell i Peña.

1 ♀ Montseny, grutes de Espinelvas. Masferrer leg. (ex coll. Martorell i Peá) (etiqueta marcada amb el numero 125).

1 ♀ Santuario de Ntra. Sra. de la Fuente de la Salud (Vic) Barcelona. Julio 1893.

4 ♂ Baume fosca. Tabertet. Girona. 24.X.32.

1 ♂ Santuari Salud. Girona. VI.34. Museu leg.

1 ♀ Catalonia. Tavertet. Girona. VII.34. Museu leg.

3 ♂ S. F. Pallarols. C. Font Gran. III.35. Español leg.

1 ♀ Amer (Girona). VII.56.

***Dolichopoda bolivari* Chopard, 1915**

2 ♀ 1a etiqueta: /Cova del forat/, /negre en el conglomerat/, /d'Serradell. 18-VIII-1918/, / Candido Bolivar lg./.

2a etiqueta: Dolichopoda/, /bolivari Chop/, /A. Codina det./.

3a etiqueta: /DOLICHOPODA/, /BOLIVARI Chop./, /Det. E. Morales 1940/.

3 ♂, 2 ♀ Forat de les Tables. Col·legats, cerca de la desembocadura del barranco de Llabró. 23.VIII.18. S. Maluquer leg.